

Vyšetření lymfatického systému

Lymfoscintigrafie sentinelové uzliny

Sentinelová lymfatická uzlina (SLU) je definována jako lymfatická uzlina, do které přímo přitéká lymfa z tumoru. Je to lymfatická uzlina, která je nejdříve postižena metastázami při případném lymfatickém metastatickém rozsevu. Její biopsie má význam k určení N stadia (počet zasažených uzlin) v rámci TNM klasifikace. A protože na těle neexistují přesná rozhraní mezi lymfatickými povodími a SLU nemusí být uzlina nejbližší nádoru, je úkolem scintigrafie sentinelové uzliny její identifikace a označení.

Jako radiofarmakum se používá ^{99m}Tc -nanokoloid (částice velikosti řádově desítek až stovek nm). Tyto částice jsou z místa aplikace odplavovány lymfou a poté jsou aktivně vychytány fagocytózou v SLU. Způsob aplikace závisí na typu primárního tumoru - u maligního melanomu, ca vulvy, ca sliznic hlavy a krku je radiofarmakum aplikováno intradermálně (do kůže) nebo intramukózně (do sliznice), u karcinomu prsu intraparenchymově (do tkáně) (peritumorózně) a případně i povrchově (subdermálně (pod kůží) nebo retroareolárně (za bradavku)). Nahrává se obvykle série scintigramů v průběhu 60-90 minut od aplikace radiofarmaka.

Peroperačně je SLU detekována pomocí sondy pro radiačně navigovanou chirurgii, tzv. „gamasondy“. Gamasonda nezobrazuje lymfatickou uzlinu, ale pomocí zvukového a číselného signálu informuje chirurga o poloze místa s maximem akumulované aktivity. Vyhledání ložiskové akumulace radiofarmaka provádí chirurg meandrovitým pohybem kolimovanou sondou v operačním poli.

Výhodou radionavigované biopsie sentinelové uzliny u karcinomu prsu je přesné N stážování bez nutnosti provádět radikální axilární lymfadenektomie (odstranění uzlin). U pacientek s časnými stádii karcinomu prsu je tak minimalizováno riziko invalidizujícího lymfedému horní končetiny. U maligního melanomu představuje radionavigovaná biopsie SLU vzhledem k variabilitě lymfatického odtoku zejména z oblasti trupu a k širokému překrývání jednotlivých lymfatických povodí jedinou spolehlivou metodu identifikace SLU.

Lymfoscintigrafie při diagnostice edémů

Lymfedém je projevem nedostatečné drenážní funkce lymfatického systému, kdy tento systém není schopen odvést potřebné množství mezibuněčné tekutiny. Je třeba jej odlišit od otoků z jiných příčin ať už místních (žilní, lipedém, alergické, idiopatické, cyklické, ortostatické, atd.) nebo celkových (kardiální, ledvinné, jaterní).

Základem diagnostiky lymfedému je klinické vyšetření. Z instrumentálních vyšetření je t. č. nejdůležitější lymfoscintigrafie a sonografie (sonografie posoudí stav žilního systému a zhodnotí charakter edematózní tkáně).

Při lymfoscintigrafii edém se rovněž používá ^{99m}Tc -nanokoloid, který je aplikován většinou subkutánně, případně intradermálně, do meziprstí na končetině postižené edémem. Pro posouzení stranové asymetrie se aplikuje radiofarmakum symetricky i na kontralaterální končetině. Při následném scintigrafickém vyšetření se nahrává série scintigramů v rozsahu celé postižené končetiny. Na našem pracovišti zahajujeme záznam obrazů 2 minuty po aplikaci radiofarmaka a další scintigramy nahráváme v 10., 20. a 30. minutě od aplikace. Pokud během této doby nedojde ke vtoku značené lymfy do svodných lymfatických uzlin, pak doplňujeme zobrazení po fyzické aktivitě, případně doplňuje i pozdní scintigramy po uplynutí více než 1 hodiny od začátku vyšetření. Hodnotíme způsob lymfatického odtoku z místa aplikace (difúzní šíření radiofarmaka podkožím je známkou velmi těžké alterace lymfatické drenáže), průběh lymfatického řečiště s posouzením případné přítomnosti kolaterálních lymfatických cév, čas, ve kterém se zobrazily svodné lymfatické uzliny (na dolních končetinách by se měly zobrazit před 10. minutou od aplikace radiofarmaka) a polohu svodných lymfatických uzlin (atypické uložení zobrazených lymfatických uzlin bývá např. při sekundárním lymfedému).